

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Медичний інститут
Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

“14 липня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СІМЕЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 053 «Психологія»

Розробник програми

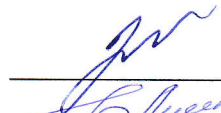
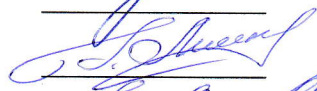
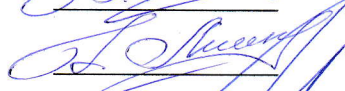
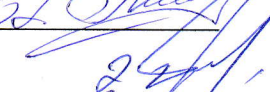
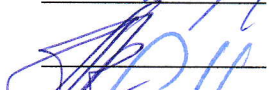
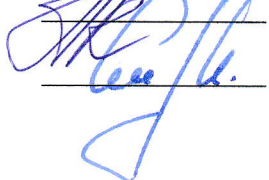
Гарант освітньої програми

Завідувач кафедри психології

Директор медичного інституту

Директор НН ІПО

Начальник НМВ

Г.В.Васильєва

І.П. Лисенкова

І.П. Лисенкова

Г.В. Грищенко

Г.Л. Норд

С.І. Шкірчак

1.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Сімейна психологія та психотерапія		
Галузь знань	05 – Соціальні та поведінкові науки		
Спеціальність	053 – Психологія		
Спеціалізація (якщо є)			
Освітня програма	Психологія		
Рівень вищої освіти	Магістр		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	5		
Навчальний рік	2020-2021		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	9	13-14	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредитів / 135 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	15 год.	6 год.
	– групові заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	30 год.	8 год.
	– 90 год. самостійної роботи студентів	90 год.	121 год.
Відсоток аудиторного навантаження	33 %	11 %	
Мова викладання	українська		
Форма підсумкового контролю	іспит		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: розкрити психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні умови її розвитку, роль сім'ї в соціалізації індивіда.

Завдання:

1. Цілеспрямоване оволодіння студентами теоретичними знаннями з психології сім'ї (уявлення про еволюцію шлюбно-сімейних відносин, особливості життєвого циклу сім'ї та закономірності її динаміки, чинники та концепції дестабілізації шлюбносімейних відносин, модель психологічно здорової сім'ї, виховання дитини у сім'ї та інше);
2. Формування вмінь і навичок практичної роботи психолога в галузі сімейного консультування, психокорекції та психотерапії.

Передумови вивчення дисципліни:

Оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова

психологія», «Основи психотерапії». Курс «Сімейна психологія та психотерапія» є одним із спеціальних курсів психологічних дисциплін, він охоплює питання формування особистості, психологічний, віковий та емоційний розвиток, та як на нього впливає виховання у родині та напрямки психологічної допомоги при корекції сімейних проблем.

Очікувані результати навчання:

В процесі вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти основні категорії сімейної психології, історичні передумови і перспективи розвитку психології, її напрями та галузі, структуру, задачі та методи науки, її міждисциплінарні зв'язки з іншими науками. Курс надає студентам можливість отримати комплекс теоретичних знань у галузі сімейної психології та оволодіти практичними навичками проведення психологічних досліджень з використанням основних методів цієї дисципліни.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

1. визначення фундаментальних понять сімейної психології;
2. психологічні чинники формування сім'ї;
3. класифікацію сімейних моделей;
4. типологію сім'ї і сімейні сценарії;
5. етапи розвитку сім'ї;
6. системний підхід в психотерапії;
7. моделі психотерапевтичного впливу на сім'ю;

має вміти:

1. вести спостереження за родиною;
2. здійснювати вербальну та невербальну психодіагностику;
3. проводити психологічне інтерв'ю та психотерапевтичну бесіду;
4. планувати та організовувати психодіагностичне дослідження;
5. застосовувати елементи індивідуальної та групової психотерапії при проведенні психологічного консультування, психологічної корекції та тренінгів;
6. мати навички використання методик системного підходу у роботі з родиною.

Програмні компетенції

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідно та свідомо.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
- ЗК11. Здатність орієнтуватися у постійно змінних умовах соціального середовища та ефективно будувати гармонійні стосунки з оточенням.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та / або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК9. Здатність дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
- СК11. Здатність ефективно взаємодіяти та співпрацювати з представниками інших професійних груп.

Програмні результати навчання (ПР)

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПР2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.
- ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та сформулювати теоретичні висновки.
- ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
- ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПР12. Застосовувати набуті знання, уміння та навички під час організації та надання психологічної, психолого-педагогічної та соціально-психологічної допомоги різним верствам населення, професійно орієнтуватися у теоретичних підходах та практичних напрямках сучасної психології.

2.

Програма навчальної дисципліни
Денна форма навчання:

№ з/п	Теми	Лекції	Групові заняття	СРС, в т.ч. індивідуальна
МОДУЛЬ I. Сім'я як соціально-психологічний феномен.				
Блок 1. Соціально-психологічні аспекти функціонування сім'ї				
1	Предмет, задачі та структура сімейної психології та психотерапії	1	2	5
2	Типологія сім'ї як малої групи	2	1	5
3	Любов як основа подружніх стосунків.		2	5
4	Структура та основні характеристики сім'ї	2	2	5
5	Фази життєвого циклу сім'ї	1	2	5
6	Сімейні сценарії та традиції		2	5
7	Сімейні конфлікти та їх характеристика	2	2	7
	Підсумкова контрольна робота за змістовим блоком 1.	-	2	
Усього – 60 год. Кредитів ECTS – 2.		8	15	37
МОДУЛЬ II. Підходи до психотерапії сім'ї				
Блок 2. Сучасні напрямки психотерапії сім'ї				
8	Системний підхід в сімейній психотерапії	2	2	6
9	Основні теоретичні концепції теорії прихильності	2	2	6
10	Специфіка та техніки роботи з родиною	2	2	6
11	Формування навичок роботи в системному підході		2	6
12	Сучасні методи психологічної корекції сім'ї, сімейних стосунків: психологічне консультування і психотерапія.		1	6
13	Фази та етапи психотерапевтичного процесу	1	1	6
14	Психодіагностика та корекція дитячо-батьківських відносин		2	6
15	Психодіагностика та корекція подружніх відносин		1	6
	Підсумкова контрольна робота за змістовим блоком 2.		2	5
Усього – 75 год. Кредитів ECTS – 2,5.		7	15	53
Всього за курсом – 135 год. Кредитів ECTS – 4,5.		15	30	90

Заочна форма навчання:

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Предмет, задачі та структура сімейної психології та психотерапії		2	10
2	Типологія сім'ї як малої групи			12
3	Структура та основні характеристики сім'ї	2		12

4	Фази життєвого циклу сім'ї		2	17
5	Сімейні конфлікти та їх характеристика		2	18
6	Системний підхід в сімейній психотерапії	2		17
7	Теорія прихильності ДЖ.Буолбі	2		17
8	Специфіка та техніки роботи з родиною		2	18
9	Всього за курсом	6	8	121

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекцій

Денна форма навчання:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Предмет, задачі та структура сімейної психології та психотерапії 1. Предмет та завдання сімейної психології. 2. Розділи сімейної психології. 3. Психотерапевтичні моделі роботи з родиною.
2	Тема 2. Типологія сім'ї як малої групи 1. Підходи до визначення та розуміння сім'ї. 2. Типологія сім'ї 3. Метод клінічного інтерв'ю. структура клінічного інтерв'ю в роботі родиною.
3	Тема 3. Структура та основні характеристики сім'ї 1. Структура сім'ї 2. Склад сім'ї, сімейні підсистеми 3. Основні параметри сім'ї 4. Сімейні функції та сімейна структура
4	Тема 4. Фази життєвого циклу сім'ї 1. Поняття життєвого циклу сім'ї 2. періоди життєвого циклу
5	Тема 5. Сімейні конфлікти та їх характеристика 1. Етапи життєвого циклу та типи конфліктів 2. Основні типи конфліктів та їх причини
6	Тема 6. Системний підхід в сімейній психотерапії 1. Розуміння сім'ї як системи 2. Концепція системної сімейної психотерапії 3. Техніки та алгоритм роботи в системному підході.
7	Тема 7. Основні теоретичні концепції теорії прихильності 1. Теорія прихильності 2. Основні теоретичні концепти теорії прихильності 3. Типи прихильності та їх порушення 4. Вплив типу прихильності на дорослі стосунки
8	Тема 8. Специфіка та техніки роботи з родиною 1. Ігрові техніки, техніки системної терапії 2. Теорія та концепція розстановок по Хеленгеру в сімейній терапії 3. Психодраматичні техніки.
9	Тема 9. Фази та етапи психотерапевтичного процесу. 1. Сімейна психотерапія та її специфіка. 2. Етапи психотерапевтичного процесу. 3. Різні прийоми та техніки.

Заочна форма навчання:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Структура та основні характеристики сім'ї. 1. Структура сім'ї 2. Склад сім'ї, сімейні підсистеми 3. Основні параметри сім'ї 4. Сімейні функції та сімейна структура
2	Тема 2. Системний підхід в сімейній психотерапії. 1. Розуміння сім'ї як системи 2. Концепція системної сімейної психотерапії 3. Техники та алгоритм роботи в системному підході.
3	Тема 3. Основні теоретичні концепції теорії прихильності Буолбі. 1. Теорія прихильності 2. Основні теоретичні концепти теорії прихильності 3. Типи прихильності та їх порушення 4. Вплив типу прихильності на дорослі стосунки

3.2.

План групових занять

Денна форма навчання:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Предмет, задачі та структура сімейної психології та психотерапії 1. Предмет та завдання сімейної психології. 2. Розділи сімейної психології. 3. Психотерапевтичні моделі роботи з родиною.
2	Тема 2. Типологія сім'ї як малої групи 1. Підходи до визначення та розуміння сім'ї. 2. Типологія сім'ї 3. Сімейні сценарії та традиції
3	Тема 3. Любов як основа подружніх стосунків. 1. Назвіть основні причини труднощів у побудові близьких (інтимних) стосунків. 2. Обґрунтуйте свою відповідь, використовуючи одну із концепцій інтимних стосунків (наприклад, теорія У.Мастерса, В.Джонсон та Р.Колодні). 3. Психологія емоційних стосунків як основа сімейного життя.
4	Тема 4. Структура та основні характеристики сім'ї 1. Структура сім'ї 2. Склад сім'ї, сімейні підсистеми 3. Основні параметри сім'ї 4. Сімейні функції та сімейна структура
5	Тема 5. Фази життєвого циклу сім'ї 1. Поняття життєвого циклу сім'ї 2. періоди життєвого циклу
6	Тема 6. Сімейні сценарії та традиції 1. Визначення, що є сімейним сценарієм 2. Етапи розвитку сценарію 3. Вплив сценарію на життєвий шлях
7	Тема 7. Сімейні конфлікти та їх характеристика 1. Етапи життєвого циклу та типи конфліктів 2. Основні типи конфліктів та їх причини
8	Тема 8. Системний підхід в сімейній психотерапії

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння сім'ї як системи 2. Концепція системної сімейної психотерапії 3. Техніки та алгоритм роботи в системному підході.
9	<p>Тема 9. Основні теоретичні концепти теорії прихильності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування прихильності 2. Види прихильності 3. Вплив типу прихильності на дорослі стосунки
10	<p>Тема 10. Специфіка та техніки роботи з родиною</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ігрові техніки, техніки системної терапії 2. Теорія та концепція розстановок по Хеленгеру в сімейній терапії 3. Психодраматичні техніки.
11	<p>Тема 11. Формування навичок роботи у сімейному підході</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота в парах і групах 2. Техніки та вправи в системному підході 3. Циркулярне інтерв'ю в системному підході 4. Техніка позитивної конотації. 5. Приклад контракту
12	<p>Тема 12. Сучасні методи психологічної корекції сім'ї, сімейних стосунків: психологічне консультування і психотерапія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка психотерапії, корекції та консультування в сімейному підході. 2. Різні стратегії та завдання.
13	<p>Тема 13. Фази та етапи психотерапевтичного процесу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сімейна психотерапія та її специфіка. 2. Етапи психотерапевтичного процесу. 3. Різні прийоми та техніки.
14	<p>Тема 14. Психодіагностика та корекція дитячо-батьківських відносин.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування запиту на допомогу та батьківські очікування. 2. Вікові особливості та специфіка роботи з різними запитам.
15	<p>Тема 15. Психодіагностика та корекція подружніх відносин.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види психологічної допомоги 2. Типологія сімейних конфліктів

Заочна форма навчання:

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Предмет, задачі та структура сімейної психології та психотерапії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання сімейної психології. 2. Розділи сімейної психології. 3. Психотерапевтичні моделі роботи з родиною.
2	<p>Тема 2. Фази життєвого циклу сім'ї</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття життєвого циклу сім'ї 2. Періоди життєвого циклу
3	<p>Тема 3 . Сімейні конфлікти та їх характеристика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи життєвого циклу та типи конфліктів 2. Основні типи конфліктів та їх причини
4	<p>Тема 4 . Специфіка та техніки роботи з родиною</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ігрові техніки, техніки системної терапії 2. Теорія та концепція розстановок по Хеленгеру в сімейній терапії 3. Психодраматичні техніки.

Завдання для самостійної роботи:

Під час вивчення дисципліни студенти отримають бали за такі види робіт:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Складання структурно-логічних схем лекцій.
3. Підготовка до написання контрольних робіт.
4. Підготовка та проведення техніки або психотерапевтичної вправи на груповому занятті.
5. Підготовка презентації підходу або напрямку психотерапії в роботі з родиною.
6. Підготовка аналізу та проведення спостереження на дитячому майданчику за поведінковими патернами мами та дитини в концепції теорії прихильності.
7. Контрольна робота для заочної форми навчання.

Відповіді на групових. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом передбачено 15 групових занять. Відповідь на занятті оцінюється максимум в 2 бали, в результаті працюючи протягом семестру на 15 семінарах, студент має змогу отримати 30 балів. Для студентів *заочної форми* навчання максимальна кількість балів за відповіді на семінарах становить 20 (4*5 балів).

Складання структурно-логічних схем лекцій. Є одним із напрямків засвоєння змісту теми через оптимізацію механізмів запам'ятовування. Малювання схем, діаграм, графіків, малюнків сприяє візуальному запам'ятовуванню опрацьованої теми. Доцільно це робити під час або після вивчення змісту теми. Осмислене запам'ятовування передбачає, перш за все, встановлення логічних послідовностей, розбивку матеріалу на частини і знаходження в ній «ключових фраз» або «опорних пунктів». Запам'ятовувати слід саме їх і використовувати як «віхи» - орієнтири. Використання логічних опор, асоціацій і мислене угруповання сприяє усвідомленню матеріалу лекції та його швидкому та тривалому запам'ятовуванню. Максимальна кількість балів - 6 бали (2* 3 бали).

Підготовка до написання підсумкових контрольних робіт. Написання контрольної роботи є одним із засобів оцінки знань студентів. Контрольні роботи проводяться відповідно до завершення вивчення модуля дисципліни. Всього робочою програмою передбачено 2 контрольні роботи, кожна з яких має декілька варіантів завдань. Студенти отримують питання відповідно до варіанту і мають 40 хв. на розв'язання завдань. Максимальна кількість балів – 8 (2*4).

Підготовка та проведення техніки або психотерапевтичної вправи на груповому занятті. Відповідно до теоретичних знань, отриманих на лекційному занятті, підготувати та провести міні-групове/напівгрупове заняття на 20 хв. з обраної психотерапевтичної вправи або техніки. Максимальна кількість балів – 6.

Підготовка презентації психотерапевтичного підходу або напрямку роботи з сім'єю. Студент обирає та розробляє основні положення психотерапевтичного напрямку. Готує 7 хв. презентацію курсу, яка дає відповідь на питання «Специфіка психологічної роботи з родиною». Захист здійснюється в усній формі на груповому занятті. Максимальна кількість балів – 5.

Контрольна робота для заочної форми навчання.

Студент відвідує дитячий майданчик та в польових умовах веде спостереження за дитячо-батьківськими відносинами. Аналізує та готує письмове есе з визначенням типу прихильності та імовірним розвитком такого типу прихильності в дорослих стосунках, подати у роздрукованому вигляді. Вимоги до оформлення: інтервал тексту 1,5; розмір шрифту 14 кегль, стиль – Times New Roman, поля верхнє/нижнє – 1,5; ліве – 2,5; праве – 1,5; відступ абзаців – 1,25; жирним виділяти лише тему та назви пунктів лекції. Максимальна кількість балів – 15.

4. Забезпечення освітнього процесу

Освітній процес повністю забезпечується «Сімейна психологія та психотерапія».

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, практичні заняття, модульні контрольні роботи, творчі завдання.

5.1. Питання до підсумкової контрольної роботи № 1.

1. Дати визначення сім'ї як системі та малій групі.
2. Функції сім'ї та їх характеристика.
3. Типології сім'ї.
4. Нетрадиційні (особливі сім'ї) та їх характеристика.
5. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
6. Структура сім'ї.
7. Характеристика структурних елементів сім'ї:
8. Чисельний і персональний склад сім'ї.
9. Сімейні правила.
10. Сімейні ролі.
11. Сімейні підсистеми.
12. Межі сім'ї.
13. Міфи і легенди
14. Поняття про життєвий цикл сім'ї.
15. Основні класифікації життєвого циклу сім'ї.
16. Характеристика дошлюбного періоду. Основні завдання.
17. Функції дошлюбного періоду.
18. Проблема мотивації, що сприяє вступу до шлюбу.
19. Позитивні та негативні дошлюбні фактори.
20. Поняття та загальна характеристика молодої родини.
21. Типи молодих сімей та стадії їх розвитку.
22. Основні причини розлучень в молодих сім'ях.
23. Сімейні конфлікти та їх характеристика.
24. Види сімейних конфліктів.
25. Мотивація сімейних конфліктів та їх причина.
26. Моделі поведінки в сімейних конфліктах.
27. Сімейна сварка.
28. Сімейні стреси та емоційне вигорання.
29. Неблагополучні сім'ї.
30. Ревнощі та сімейна зрада.
31. Розлучення. Фактори розлучення. Фази і стадії розлучення.
32. Мотиви і причини розлучення. Фактори ризику розлучення.
33. Види повторних шлюбів.
34. Специфіка сімейного впливу на розвиток особистості дитини.
35. Батьківське ставлення. Типи і стилі батьківського виховання.
36. Роль батька і матері в сімейному вихованні.
37. Роль прабадьків і сиблінгів у процесі соціалізації дитини.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **СІМЕЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ**

Підсумкова контрольна робота № 1.

Варіант № 1.

1. Мотиви та причини розлучення (1 б)
2. Дати визначення функціям сім'ї (1б)
3. Роль батька і матері в сімейному вихованні (1б)
4. Види сімейних конфліктів (1б)

5.2. Питання до підсумкової контрольної роботи № 2.

1. Специфіка сімейного консультування.
2. Техніки та вправи, що застосовують в сімейній психотерапії.
3. Системний підхід в сімейній психотерапії.
4. Стадії сімейного консультування.
5. Моделі сімейного консультування.
6. Функції сімейного консультанта та його професійна позиція.
7. Методи та техніки роботи консультанта з сім'єю.
8. Теорія прихильності Дж.Буолбі
9. Вплив типу прихильності на особливості стосунків
10. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
11. Структура сім'ї
12. Характеристика структурних елементів сім'ї:
13. Чисельний і персональний склад сім'ї.
14. Поняття про життєвий цикл сім'ї.
15. Основні класифікації життєвого циклу сім'ї.
16. Характеристика дошлюбного періоду. Основні завдання.
17. Функції дошлюбного періоду.
18. Проблема мотивації, що сприяє вступу до шлюбу.
19. Позитивні та негативні дошлюбні фактори.
20. Поняття та загальна характеристика молодої родини.
21. Типи молодих сімей та стадії їх розвитку.
22. Основні причини розлучень в молодих сім'ях.
23. Сімейні конфлікти та їх характеристика.
24. Види сімейних конфліктів.
25. Мотивація сімейних конфліктів та їх причина.
26. Моделі поведінки в сімейних конфліктах.
27. Сімейні стреси та емоційне вигорання.
28. Неблагополучні сім'ї.
29. Ревнощі та сімейна зрада.
30. Стратегії роботи з темою ревнощів в сімейній психотерапії.

31. Розлучення. Фактори розлучення. Фази та стадії розлучення.
32. Мотиви і причини розлучення. Фактори ризику розлучення.
33. Види повторних шлюбів.
34. Специфіка сімейного впливу на розвиток особистості дитини.
35. Батьківське ставлення. Типи і стилі батьківського виховання.
36. Роль батька і матері в сімейному вихованні.
37. Роль пробатьків і сиблінгів у процесі соціалізації дитини.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **СІМЕЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ**

Підсумкова контрольна робота № 2.

Варіант № 1.

1. Види сімейних конфліктів та їх характеристика (1 б)
2. Типи і стилі батьківського виховання (1б)
3. Специфіка сімейного консультування (1б)
4. Стадії сімейного консультування (1б)

6. Підсумковий контроль (іспит)

Питання до іспиту:

1. Сім'я як система та мала група.
2. Функції сім'ї.
3. Типології сімей.
4. Нетрадиційні (особливі сім'ї).
5. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
6. Структура сім'ї
7. Характеристика структурних елементів сім'ї:
8. Чисельний і персональний склад сім'ї.
9. Сімейні правила.
10. Сімейні ролі.
11. Сімейні підсистеми.
12. Межі сім'ї. Психотерапевтичні стратегії роботи з темами меж.
13. Міфи і легенди в житті родини.
14. Поняття про життєвий цикл сім'ї.
15. Основні класифікації життєвого циклу сім'ї.
16. Характеристика дошлюбного періоду. Основні завдання.
17. Функції дошлюбного періоду.
18. Проблема мотивації, що сприяє вступу до шлюбу.
19. Позитивні та негативні дошлюбні фактори.
20. Поняття та загальна характеристика молоді родини.
21. Типи молодих сімей та стадії їх розвитку.

22. Основні причини розлучень в молодих сім'ях.
23. Сімейні конфлікти та їх характеристика.
24. Стратегії роботи з темою ревнощів в сімейній психотерапії.
25. Види сімейних конфліктів.
26. Мотивація сімейних конфліктів та їх причина.
27. Моделі поведінки в сімейних конфліктах.
28. Сімейна сварка.
29. Сімейні стреси та емоційне вигорання.
30. Неблагополучні сім'ї, характеристика.
31. Ревнощі та сімейна зрада.
32. Психотерапевтична робота з темою ревнощів. Напрямки та концепції.
33. Розлучення. Фактори розлучення. Фази і стадії розлучення.
34. Мотиви і причини розлучення. Фактори ризику розлучення.
35. Види повторних шлюбів.
36. Специфіка сімейного впливу на розвиток особистості дитини.
37. Батьківське ставлення. Типи і стилі батьківського виховання.
38. Роль батька і матері в сімейному вихованні.
39. Роль прабатьків і сиблінгів у процесі соціалізації дитини.
40. Специфіка сімейного консультування.
41. Стадії сімейного консультування.
42. Моделі сімейного консультування.
43. Функції сімейного консультанта та його професійна позиція.
44. Методи та техніки роботи консультанта з сім'єю.
45. Теорія прихильності Дж.Буолбі.
46. Вплив типу прихильності на особливості партнерських стосунків.
47. Встановіть причини надмірної розповсюдженості розлучень у сучасному українському суспільстві.
48. Запропонуйте заходи профілактики розлучень.
49. Встановіть гендерні відмінності щодо переживання ситуації розлучення членами подружжя.
50. Проаналізуйте способи відновлення душевної рівноваги людини після розлучення.
51. Визначте, які суспільні процеси дестабілізують шлюбно-родинні взаємини.
52. Системний підхід до вивчення сім'ї.
53. Діагностика готовності до сімейного життя.
54. Сім'я з дитиною як об'єкт психологічної діагностики.
55. Дошлюбне та передшлюбне психологічне консультування.
56. Індивідуальне психологічне консультування з сімейної проблематики.
57. Сімейне консультування.
58. Консультування подружньої пари.
59. Сімейний консультант: особистість і діяльність.
60. Зарубіжні школи сімейної психотерапії.
61. Вітчизняні підходи до сімейної психотерапії.
62. Психологічна допомога сім'ї з дитиною-інвалідом.

63. Робота психолога з сім'єю при наркоманії та алкоголізмі.
64. Основні напрями психологічної допомоги в ситуації розлучення.
65. Психотерапія дітей у ситуації розлучення батьків.
66. Міфи про сім'ю та сімейні ролі.
67. Проблеми сучасної молоді української сім'ї.
68. Роль і значення сімейних функцій та їх психологічний аналіз.
69. Психологічна допомога при ненормативних сімейних кризах.
70. Історична та соціокультурна специфіка батьківства. Моделі стосунків батька та дитини на різних етапах розвитку суспільства.
71. Специфіка сучасного батьківства в контексті проблеми розвитку особистості.
72. Структура та функції батьківства.
73. Батьківство як соціальна роль.
74. Становлення дитячої особистості у сімейних взаєминах.
75. Формування у молоді уявлень про сім'ю як необхідний етап підготовки до шлюбу.
76. Вплив батьків на формування тендерних ціннісних орієнтацій у сфері міжстатевих взаємин.
77. Експериментальне дослідження впливу емоційної напруги в сім'ях алкоголіків.
78. Психологічна проблематика у жінок-алкоголіків.
79. Специфіка роботи з сім'ями хімічно залежних.
80. Дослідження мотивів вступу в шлюб у дисфункційних сім'ях.
81. Розлучення та його наслідки.
82. Перша помилка повторного шлюбу.
83. Наслідки розлучення для чоловіків і жінок.
84. Наслідки розлучення для дітей.
85. Повторний шлюб: крах або нове життя?
86. Розлучення як соціально-психологічний феномен та особливості його перебігу в різних соціальних групах
87. Близькі та віддалені наслідки сімейного насильства.
88. Насильство у сім'ї як специфічна психічна травма.
89. Різновиди психологічної допомоги дітям жертва насильства.
90. Сімейні проблеми на різних етапах життя.

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціально-поведінкові науки

Спеціальність: 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **СІМЕЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ**

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ №0

1. Психотерапевтична робота з темою ревнощів. Напрямки та концепції. (10 балів).
2. Специфіка сімейного консультування (10 балів).
3. Теорія прихильності в сімейній психології (10 балів).
4. Типи прихильності та їх вплив на партнерські стосунки (10 балів).

Затверджено на засіданні кафедри психології.

протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри, професор

Лисенкова І.П.

Упорядник, доцент

Васильєва Г.В.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма навчання:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на групових заняттях	30 (15*26)
2	Складання структурно-логічних схем лекцій.	6
3	Підготовка до написання контрольних робіт	8 (2*46)
4	Підготовка та проведення техніки або психотерапевтичної вправи на груповому занятті	6
5	Підготовка презентації підходу або напрямку психотерапії в роботі з родиною.	5
6	Підготовка аналізу та проведення спостереження на дитячому майданчику за поведінковими патернами мами та дитини в концепції теорії прихильності	5
7	Складання іспиту	40
	Всього	100

Заочна форма навчання:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на групових заняттях	20 (4*56)
2	Підготовка та проведення техніки або психотерапевтичної вправи на груповому занятті	17
3	Контрольна робота	15
4	Складання іспиту	40
	Всього	100

Оцінювання знань студента під час заліку чи екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка **«Відмінно» - 90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка **«Добре» - 75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка **«Задовільно» - 60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогоденного дня. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка **«Незадовільно» - 21-60 балів** виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні:

1. Бріш К.Г. Розлади прив'язаності: від теорії до терапії: (посібник), 2012. 314 с.
2. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001.96 с.
3. Максимова Н.Ю. Соціальна робота з сім'єю : підручник Київ : ВПЦ "Київ. ун-т", 2015. 350с.

4. Психологія сімейних взаємин: навч. посіб. заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ніка Центр, 2010. 296 с.
5. Психологія сім'ї : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Л.В. Помиткіна, В.В. Злагодух, Н.С. Хімченко, Н.І. Погорільська. К.: НАУ, 2011. 271 с.
6. Психологія сім'ї: навч. Посібник. [Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А., Мисник С.О., Савченко Ю.Ю. та ін.]; за заг. ред. В.М. Поліщука. [2-е вид.]. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 282 с.
7. Седих К.В. Психологія сім'ї : навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2015. 192 с.
8. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. 2015. 136 с.
Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
9. Ушакова І.М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій. НУЦЗУ. 2017.
Режим доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf
10. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с

8.2. Додаткові:

1. Барнс Р. Як вітчиму стати батьком. – Львів: Свічадо, 2014. – 190 с.
2. Бевз Г.М. Дитина в прийомній сім'ї: Нотатки психолога. К.: Український інститут соціальних досліджень, 2001. 01 с. 5.
3. Боуен М. Теорія семейних систем. М. Боуен, Когіто- Центр. 2005, 496 с.
4. Бурмепская, Г. В. Методики діагностики прихильності до матері дитини дошкільного та молодшого шкільного віку. Психологічна діагностика. 2005. № 4. С. 5-44.
5. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства: навч. посіб. Т.В. Говорун, В.П. Кравець, О.М. Кікінежді, О.Б. Кізь. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2004. 144 с.
6. Горещька О.В. Психологія сім'ї : навчальний посібник для студентів спеціальності «Практична психологія», «Початкова освіта» Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2015. 216 с.
7. Калмикова, Е. С. Роль типу прихильності в генезі адиктивної поведінки: постановка проблеми. Психологічний журнал. 2006. Т. 27. № 6. С. 45-53.
8. Кісарчук З. Г., Єрмусевич О. І. Психологічна допомога сім'ї: навч. посіб. К.: Главник, 2006. 127 с.
9. Мінухін С., Фішман Ч. Техніки сімейної терапії. .: Незалежна фірма «Клас», 2012. с. 266
10. Родина в житті людини: Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка

- сімейного спілкування: Навч. посібник. К.: Веселка, 1998. 327 с
11. Опорний конспект лекцій з курсу «Психологія сім'ї» для студентів напряму підготовки 6.030103 «Практична психологія». Мукачєво: Вид-во МДУ, 2016 р. 94 с.
  12. Семиченко В.А. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів]
  13. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. 248 с
  14. Ткаченко В. Є. Благополуччя подружніх відносин і його психологічні детермінанти: теоретичний аналіз. Наука і освіта. 2010. № 3. С. 113-116.
  15. Mary Holmes Routledge. Gender and Everyday Life. 2008 .176 pages
  16. Ekman, P. (2016). [What Scientists Who Study Emotion Agree About](#). Perspectives on Psychological Science, 11(1), 31-34.
  17. Keltner, D. & Ekman, P. [Introduction: Expression of Emotion](#). In Davidson, R. J., Scherer, K. R., & Goldsmith H. H. (Eds.), Handbook of Affective Sciences .New York: Oxford University Press. 2003. pp. 411-414.

8.3. Інформаційні (інтернет) ресурси

<http://psychology.vuzlib.net/>

http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf

http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf

http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf

https://www.researchgate.net/publication/318325147_Psihologia_sim'i